

Evaluatie pilot aanpak economisch dakloosheid Amstelland



Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	2
Inleiding	3
Hoofdstuk 1 Aanpak economische dakloosheid in Amstelland	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 De aanpak	4
1.4 De organisatie	7
1.5 Financiën	7
1.6 Doorontwikkeling van de aanpak	8
Hoofdstuk 2 Evaluatie aanpak economische dakloosheid in Amstelland '21-'22	10
2.1 Monitor gegevens	10
2.2 Klanttevredenheid onderzoek	13
2.3 Medewerkerstevredenheid onderzoek	14
2.4 Bevindingen en knelpunten in de praktijk	15
2.5 Conclusie	16

Managementsamenvatting

In de randstad is een structurele woningnood. Dit betekent dat mensen die met spoed een (sociale) huurwoning zoeken niet of nauwelijks een woning kunnen vinden. Wanneer ook in het informele netwerk geen onderdak meer is, raken mensen dakloos. Deze evaluatie gaat over een relatief nieuwe doelgroep die 'economisch' dakloos genoemd wordt. Deze groep kan door verschillende omstandigheden (een *life event* zoals een relatiebreuk) niet meer zelfstandig voorzien in huisvesting.

De vele zorgen en stress die dakloosheid met zich meebrengt, verkleinen de kans om succesvol een woning te vinden en het leven weer op orde te krijgen. Daarnaast vergroot het de kans dat mensen in een schrijnende situatie terecht komen. Daarom voert de regio Amstelland vanaf 2021 een pilot uit voor deze specifieke groep waarbij gedurende een jaar begeleiding en tijdelijke woonruimte geboden wordt. Deze pilot kan ook worden gezien als preventie maatregel om de instroom in MO/BW te voorkomen.

Deze evaluatie bevat een beschrijving van de pilot economisch dak- en thuislozen en dient als verantwoording voor wat tot nu toe is gedaan en bereikt. Vanaf april 2021 zijn ruim 200 mensen uit Amstelland begeleid. Een deel daarvan woonde tijdelijk in een specifieke woonvoorziening (bijv. passantenpensions), in door particulieren beschikbaar gestelde woonruimte (onder de Pannen of Parents-house) of in een hotelkamer. Tot augustus 2022 zijn er in totaal 105 mensen opgevangen binnen deze aanpak.

De pilot is financieel mogelijk gemaakt met de incidentele 'Blokhuismiddelen', die het Rijk beschikbaar stelt voor de aanpak van dak- en thuisloosheid. De opdracht vanuit deze Blokhuismiddelen is om in drie jaar tijd in totaal 150 mensen begeleiding en/of opvang te bieden. In 2024 eindigen deze middelen. Per 2024 ontvangen gemeenten structurele middelen in verband met de decentralisatie van MO/BW. Of hierin ook rekening wordt gehouden met financiële ruimte voor de groep economisch daklozen is nu nog niet bekend. In 2023 volgt besluitvorming over het al dan niet structureel organiseren van de opvang van economisch dak- en thuislozen.

Samengevat zijn de knelpunten en conclusies uit de evaluatie:

1. De verwachting is dat in drie jaar tijd de beoogde 150 tijdelijke woonplekken gerealiseerd zijn. Echter, zijn er nog wel te weinig duurzame geschikte opvangplekken beschikbaar, in het bijzonder voor gezinnen.
2. De economisch daklozen ervaren rust en ondersteuning tijdens de begeleidings-/opvangperiode.
3. Het merendeel, 87%, van de economisch daklozen die opvang en begeleiding ontvangen, vindt na een jaar een duurzame woning, tijdelijke woning of kan terecht in het sociaal netwerk.
4. De verdeling van verantwoordelijkheid voor de integrale toegang, begeleiding, klachtafhandeling en opdrachtgever-/opdrachtnemerschap vraagt om verfijning.

Deze notitie eindigt met bevindingen, knelpunten en conclusies. Deze kunnen in lokale plannen van aanpak verder uitgewerkt worden en als basis dienen voor verdere besluitvorming in 2023.

Inleiding

Sinds begin 2021 werken vijf Amstelland gemeenten (Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder- Amstel en Uithoorn) regionaal samen om zelfredzame economisch daklozen tijdelijk huisvesting te bieden. In het verleden organiseerde centrumgemeente Amsterdam deze opvang. Iedere gemeente is hier nu zelf verantwoordelijk voor. In het Regioplan Amstelland¹ zijn voor de periode 2021 -2025 de contouren van de daklozenaanpak neergezet. Het Regioplan gaat ook over de doordecentralisatie van Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen (MO/BW). Hoewel het bij MO/BW gaat om een doelgroep die niet zelfredzaam is, is er sprake van verwevenheid tussen MO/BW en de doelgroep economisch daklozen. De opvang en begeleiding van economisch daklozen kan worden gezien als preventie voor instroom in de MO/BW. Als mensen dakloos raken komen ze in een neerwaartse spiraal terecht, stapelen problemen zich op en ontstaat er meer en meer stress. Door deze stress even weg te nemen en begeleiding te bieden kan een verdere teloorgang voorkomen worden.

De wettelijke invoering van de doordecentralisatie MO/BW naar gemeenten is uitgesteld tot 2024. De opvang van economisch daklozen is geen wettelijke taak, maar buitenwettelijk begunstigend beleid. Deze verantwoording gaat in op de ervaringen die vanaf april 2021 tot augustus 2022 zijn opgedaan met de aanpak economische daklozen.

Landelijke en lokale trends

In- en rondom de Randstad is grote woningnood. Zelfs buiten de Randstad, in de zgn. krimpgemeenten, is het tegenwoordig moeilijk om aan een woning te komen. Ook in de regio Amstelland speelt dit probleem en hebben we te maken met dakloze inwoners die niet aan een woning of kamer kunnen komen. Zeker niet wanneer ze een korte inschrijftijd hebben op woningzoeksites, zoals bijvoorbeeld Woningnet. De wachttijd voor een sociale huurwoning in het Amstelland gebied is gemiddeld 16 jaar. Dit leidt geregeld tot schrijnende situaties van dakloze inwoners. Bovendien zijn er, naast economisch daklozen, nog meer kwetsbare doelgroepen die woonruimte zoeken: (Oekraïense) vluchtelingen, statushouders, arbeidsmigranten en mensen die uit de maatschappelijke opvang of een beschermd wonen voorziening uitstromen. Het is de verwachting dat deze laatste groep de komende jaren flink zal gaan toenemen. Waar voorheen deze doorstromers vooral in Amsterdam gingen wonen (waar de meeste MOBW voorzieningen zijn) is nu de gedachte dat deze uitstromers terecht moeten kunnen in de gemeente van herkomst. Daar is in veel gevallen een netwerk aanwezig en is de kans op herstel het grootst.

Definitie economische daklozen

Economische dak- en thuislozen zijn mensen die vanwege het voorvallen van een *life event* (bijvoorbeeld baanverlies, faillissement, scheiding) niet meer zelfstandig kunnen voorzien in huisvesting. Uit de praktijk blijkt dat deze doelgroep vaak een laag inkomen heeft. Bij deze groep is geen sprake van ernstige psychiatrische en/of verslavingsproblematiek en is lichte ondersteuning meestal voldoende voor het vinden van een nieuw perspectief op huisvesting en/of werk. Dit perspectief is cruciaal. Economische daklozen kunnen daarom ook wel zelfredzame daklozen genoemd worden.

¹ Amstelland gemeenten en gemeente Amsterdam (2022). Regioplan Amstelland '*Een nieuwe start in Amstelland*'

Hoofdstuk 1 Aanpak economische dakloosheid in Amstelland

In dit hoofdstuk wordt de aanpak van economische dakloosheid beschreven. Het gaat met nadruk om een regionale aanpak Amstelland, zowel wat de toegang betreft als de beschikbaarheid van locaties. De opvanglocaties in Amstelveen zijn dus ook voor economische daklozen van de andere gemeenten beschikbaar en omgekeerd kunnen dakloze inwoners uit Amstelveen elders in de regio worden opgevangen, waarbij evenwel het streven is om de daklozen zoveel mogelijk in de eigen gemeente op te vangen. In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op:

1.1 Aanleiding

Vanuit het landelijk plan van Aanpak Dakloosheid heeft Amsterdam voor 2020 en 2021 middelen toegerekend gekregen. De Amstellandgemeenten hebben hier eenmalig een bedrag van 4 miljoen uit ontvangen van Amsterdam, de zgn. Blokhuismiddelen. Het budget is beschikbaar tot eind 2023, voor de hele regio Amstelland. De gemeente Amsterdam heeft als doel gesteld dat de regio met deze middelen in drie jaar tijd 150 (dreigende) economische dak- en thuislozen tijdelijk opvangt mét begeleiding.

1.2 Doelstellingen

Mensen die dakloos zijn ervaren vaak (financiële of andere) stress en hebben een verminderde bandbreedte in denk- en doenvermogen. Zij nemen hierdoor soms onverstandige besluiten, kunnen niet vasthouden aan hun plannen en komen niet in actie. Begeleiding is daarom, naast het bieden van een tijdelijke woonplek, een noodzakelijk onderdeel in de aanpak. In een veilige en rustige omgeving kan de economisch dakloze inwoner werken aan verbetering van de situatie (basis op orde) en zoeken naar duurzame vervolghuisvesting, waaronder ook in het eigen netwerk.

Vanuit de praktijk zijn de volgende twee doelen geformuleerd:

1. Het bieden van perspectief aan inwoners bij (dreigende) dakloosheid
2. Verdere terugval/teloorgang voorkomen (preventie) en zelfredzaamheid bevorderen

1.3 De aanpak

De aanpak economisch daklozen valt uiteen in twee componenten. Enerzijds het bieden van een tijdelijke woonplek en anderzijds begeleiding bij het vinden van een duurzame woonplek, en waar nodig het bieden van aanvullende hulp. In sommige gevallen is er alleen begeleiding nodig, omdat iemand kan verblijven in het eigen netwerk. In andere gevallen is er zowel een tijdelijke woonplek als begeleiding nodig. Hieronder wordt de aanpak nader omschreven.

Tijdelijke woonplek voor economisch dakloze inwoners

Er zijn momenteel verschillende soorten opvangplekken: opvang in hotels, passantenpensions en tijdelijke kamerverhuur door particulieren ("Onder de Pannen"). Voor de opvangplekken wordt een eigen bijdrage gevraagd die vergelijkbaar is met het betalen van huur. De bijdrage is per locatie verschillend. Er kan altijd maatwerk geboden worden als het inkomen (nog) niet toereikend is. Een opvangplek kan maximaal één jaar worden benut door de economisch dakloze persoon.

- Hotelkamers
Momenteel worden inwoners uit de regio Amstelland opgevangen in hotels in Amstelveen, Badhoevedorp, Amsterdam en Oostzaan. Het aantal plekken schommelt tussen de 15 en 25. De kosten van de hotels lopen in hoog tempo op. Waar in coronatijd een hotelkamer nog ca. € 500 per maand kostte, kost die kamer nu ca. € 3.000 per maand. Bovendien zijn er momenteel minder hotelkamers beschikbaar door oplevend toerisme en opvang van Oekraïense vluchtelingen in hotels. Naast deze zeer hoge prijs, zijn er andere nadelen: de inwoners kunnen er niet koken en vaak ook geen was doen en in veel hotels kunnen de ramen niet worden geopend.
- Passantenpensions
 - Aan de **Graaf Janlaan** te Amstelveen zijn 14 opvangplekken voor economisch daklozen. Het pand is van RIBW-K/AM, dat tevens de begeleiding van de bewoners verzorgt. De Graaf Janlaan fungeert ook als briefadreslocatie voor de gemeente Amstelveen. De eigenaar van het pand heeft aangegeven per 1 augustus 2023 te stoppen als opvanglocatie voor economisch daklozen.
 - In een leegstaand pand aan de **Bovenkerkerweg** zijn 5 tijdelijke woonplekken voor economisch daklozen gerealiseerd. Zij wonen hier met tien reguliere woningzoekers. De opvanglocatie loopt voorlopig door tot maart 2023.
- Onder de Pannen
Onder de Pannen is een landelijk initiatief om dakloosheid te voorkomen. Iedereen die een kamer overheeft kan zich aanmelden als verhuurder zonder gekort te worden op eventuele uitkeringen of toeslagen. Zo verandert een lege kamer in een kans voor een ander en een financieel extraatje voor degene die verhuurt. Het Onder de Pannen project wordt in de Amstelland gemeenten uitgevoerd door De Regenboog Groep.
- Parents house
In een eengezinswoning worden drie gescheiden ouders opgevangen. Zij kunnen hun kinderen daar ook ontvangen, maar de kinderen kunnen daar niet structureel verblijven. Beheer en begeleiding verlopen via De Regenboog Groep.

Toekomstige opvangplekken

We werken voortdurend aan nieuwe opvangplekken in de gehele regio. Hieronder staan de projecten die we verwachten te realiseren in 2022/2023.

- Wenckenbachweg Ouder-Amstel
Aan de Wenckenbachweg 118 in Ouder-Amstel zullen 30 containerwoningen beschikbaar worden gesteld voor economische daklozen uit de Amstelland gemeenten. Waarschijnlijk is dit project in april 2023 gereed.
- Thijsselaan Aalsmeer
Aan de Thijsselaan in Aalsmeer staat een leegstaand kantoorpand dat we om willen gaan bouwen naar 7 woonunits voor 5 jaar. We streven naar ingebruikname in Q2 2023.
- Woningen van gemeente/ particulier

In Uithoorn is er een woning in het bezit van de gemeente die moet worden opgeknapt om beschikbaar te kunnen stellen voor 2 of 3 economische daklozen. De verwachting is dat het pand in Uithoorn in 2023 gereed is. Verder is er in Amstelveen ook een particuliere eengezinswoning beschikbaar gesteld voor de opvang voor economisch daklozen, voor de duur van twee jaar. Start plaatsing is december 2022.

– Hodeswoningen Diemen

In Diemen zijn voor de huisvesting van vluchtelingen uit Oekraïne verplaatsbare modulaire woningen aangeschaft. Deze hebben een verwachte levensduur van minstens 15 jaar. Het is de bedoeling dat deze woningen op termijn beschikbaar komen voor andere doelgroepen waaronder economische dakloze huishoudens.

Begeleiding van economisch dakloze inwoners

De begeleiding van de economisch dakloze inwoners richt zich op 'de basis op orde', dus een inschrijf- of briefadres, inkomen/werk/dagbesteding, toeleiding naar schuldhulpverlening etc. Daarnaast bieden de begeleiders advies en hulp bij het zoeken naar een (vervolg) woonplek. Nadat mensen uitstromen, kunnen zij nog drie maanden gebruik maken van deze begeleiding als nazorg. De begeleiding van de economisch daklozen richt zich, naast zoeken binnen het eigen sociale netwerk, tevens op het zoeken naar een woning of een kamer buiten de Randstad. Als er meer hulpverlening nodig is wordt deze ingeroepen, bijvoorbeeld: ondersteuning vanuit de Wmo, algemeen maatschappelijk werk of Werkplein. Bij de plaatsing van gezinnen wordt er altijd een casusregisseur van het Sociaal team aangehaakt om de kindveiligheid te bewaken en waar nodig jeugdhulp in te zetten.

Criteria toegang economisch daklozen aanpak

Om gebruik te kunnen maken van de aanpak economisch daklozen zijn er regionaal criteria opgesteld waaraan de inwoner moet voldoen. Voor de tijdelijke opvang/woonplekken bedoeld voor economisch daklozen in de Amstellandgemeenten gelden de volgende criteria:

1. Er is sprake van (dreigende) dakloosheid;
2. De persoon/het gezin komt niet in aanmerking voor de maatschappelijke opvang (of beschermd wonen);
3. De persoon is meerderjarig;
4. De persoon/het gezin verblijft rechtmatig in Nederland;
5. Indien de persoon/het gezin EU burger is, dient deze minimaal 5 jaar geregistreerd in Nederland te verblijven en te werken;
6. Alle andere mogelijkheden zijn uitgeput (bijvoorbeeld recht op urgentie of verblijf in het eigen netwerk) en er is niet voldoende vermogen/inkomen om zelf in een oplossing te voorzien;
7. De persoon/het gezin heeft regiobinding (richtlijn is: de afgelopen 2 jaar in Amstelland gewoond).

Naast deze criteria zijn er ook een aantal uitgangspunten gaandeweg ontwikkeld die nog, samen met eventuele andere nog op te stellen uitgangspunten, in beleidsregels moeten worden vastgelegd. Formele besluitvorming daarover volgt in 2023. Het gaat om de volgende uitgangspunten:

1. Maximaal 1 jaar opvang plus begeleiding bieden aan dakloze inwoners.
 - Na dat jaar kunnen de afzonderlijke gemeenten zelf bepalen of zij maatwerk willen verlenen in de vorm van verlengde opvang (bijvoorbeeld in het geval van gezinnen).

2. Voor alle geplaatste inwoners geldt de inspanningsverplichting om ook buiten de regio in te schrijven en te reageren op het woningaanbod.

1.4 De organisatie

1. De toegang: wekelijkse Veldtafel bijeenkomst

De aanmelding en toegang tot de aanpak economische daklozen verloopt via de zogenaamde Veldtafel. Deelnemers aan de Veldtafel zijn de Amstelland gemeenten en hulpverlenende organisaties. Verder zit er ook een medewerker van de Centrale Toegang van de GGD Amsterdam bij het veldtafel overleg om mee te denken/adviseren over de mate van zelfredzaamheid van de ingebrachte casuïstiek. In gezamenlijk overleg wordt per (anonieme) casus besproken of opvang aan de orde is en zo ja, op welke plek. In dit gesprek wordt het perspectief van de inwoner goed meegewogen. Aanmelding vindt plaats via de Sociale teams, Sociaal Loketten of hulpverlenende organisaties. Als opvang aan de orde is, organiseren de gemeente of De Regenboog Groep de tijdelijke woonplek.

2. Regionale samenwerking

We werken in deze aanpak regionaal samen binnen de Amstelland gemeenten. Door regionaal samen te werken is het voor kleinere gemeenten ook mogelijk om mensen op te vangen buiten hun gemeentegrens. In Ouder-Amstel komt bijvoorbeeld een voorziening met 30 tijdelijke woonplekken. Ouder-Amstel alleen zou deze plekken niet allemaal kunnen vullen, maar samen met de regio gemeenten kan hier goed gebruik van worden gemaakt. Het voordeel is dus dat voorzieningen met elkaar gedeeld kunnen worden, dit bespaart onder meer kosten. Een ander voordeel van de samenwerking is dat de regio gemeenten gebruik kunnen maken van elkaars expertise bij beleidsontwikkeling en tijdens het veldtafel overleg. Als laatste kan de huidige samenwerkingsstructuur straks ook worden gebruikt bij de uitrol van de nieuwe toegang in het kader van de doordecentralisatie van MO/BW.

Amstelveen is de penvoerder en beheert de financiën namens alle Amstelland gemeenten. De gemeente Amsterdam heeft een coachende en monitorende taak (uitgaven Blokhuismiddelen) binnen deze aanpak. Er vindt daarom binnen de regio Amsterdam-Amstelland regelmatig afstemming plaats op verschillende niveaus. De regionale overlegstructuur ziet er schematisch als volgt uit:

Overleg	Deelnemers
Ambtelijk Regio-overleg MO/BW - EDT Amsterdam - Amstelland	Beleidsadviseurs gemeenten
Ambtelijke Stuurgroep MO/BW - EDT Amsterdam - Amstelland	Managers gemeenten
Bestuurlijk overleg MO/BW - EDT Amsterdam – Amstelland	Wethouders

1.5 Financiën

De aanpak economisch daklozen wordt betaald vanuit de tijdelijke Blokhuismiddelen. Deze middelen zijn vanaf 2020 beschikbaar voor het realiseren van extra woonplekken met begeleiding. In onderstaand overzicht staan de gerealiseerde uitgaven in 2021 en de begrotingen voor 2022 en 2023. Het is nog onbekend of en hoe deze middelen een structureel vervolg krijgen.

Wat en wie	Capaciteit (in plaatsen)	2021 (gerealiseerd, x 1000)	2022 (gerealiseerd tot au- gustus, daarna be- groot, x1000)	2023 (begroot, x 1000)
1 Onder de Pannen	11	€ 173	€ 201	€199
2 Parents house	3	€ 25	€ 27	€ 22
3 Passantenpensions	56	€ 160	€ 290	€ 177
4 Hotelaanpak	25 (ca.)	€ 134	€ 345	€ 300
Ambulante ondersteuning		€ 134	€ 268	€ 278
Overige kosten (projectleiding, communicatie, projectontwikkeling)		€ 56	€ 20	€ 119
Sub totaal	91	€ 682	€ 1151	€ 1.095
Totaal	€ 2928			

Per opvangplek wordt er een eigen bijdrage gevraagd aan de economisch dakloze inwoner wat vergelijkbaar is met huur. In sommige gevallen is het huurbedrag kostendekkend en soms moet de gemeente bijbetalen, zoals bijvoorbeeld bij een hotelkamer. Hieronder is een overzicht te zien van de kosten per opvangplek en hoeveel een inwoner en de gemeente hiervoor betalen. Het is duidelijk te zien dat de kosten voor de gemeente voor een hotelkamer erg hoog oplopen.

Type opvangplek	Totale kosten	Kosten economisch dakloze	Kosten voor de gemeente p.p.
Hotelkamer	+/- 3000 euro	400 euro	+/- 2600 euro
Graaf Janlaan	580 euro	+/- 580 euro (huurtoeslag mogelijk)	0 euro
Bovenkerkerweg	285 euro	285 euro	0 euro
Onder de Pannen	275-475 euro	275-475 euro	0 euro
Parents house	1033 euro	700 euro	333 euro

*In deze tabel zijn de gemiddelde bedragen opgenomen per type opvang per persoon per maand, de bedragen zijn exclusief de kosten van begeleiding.

1.6 Doorontwikkeling van de aanpak

De aanpak economisch daklozen is als pilot gestart, als afgeleide van de landelijke aanpak economisch daklozen en bijbehorende Blokhuismiddelen. Samen met de andere Amstellandgemeenten, de Centrale toegang Amsterdam (GGD) en enkele aanbieders is vanuit de praktijk een werkwijze ontwikkeld. Daarnaast is gezocht naar tijdelijke opvanglocaties in Amstelland. Voorheen maakten onze inwoners gebruik van voorzieningen in Amsterdam. Deze voorzieningen komen steeds meer onder druk te staan. Aan het begin van de pilot werden economisch daklozen uitsluitend opgevangen in hotelkamers, bij gebrek aan andere opvanglocaties in Amstelland. Later zijn daar andere, omgebouwde locaties bijgekomen en startte stapsgewijs het project 'Onder de Pannen'.

Vanuit de wekelijkse Veldtafelbijeenkomsten is gestart met het opstellen van de contouren voor het (economische) daklozenbeleid, dat later in praktische zin is uitgewerkt naar criteria, afspraken, aanmeldformulieren, enzovoorts. Gaandeweg worden er ad hoc verbeteringen in de werkwijze doorgevoerd. De volgende stap is om beleid en uitvoering meer te gaan formaliseren en standaardiseren - door bijvoorbeeld het opstellen van beleidsregels en het duidelijker beleggen van verantwoordelijkheden. Dit krijgt vorm in het plan van aanpak economisch daklozen dat in 2023 wordt opgesteld. Hierin zal onder andere dieper worden ingegaan op de doorontwikkeling van de Veldtafel en de wijze van inkoop van de hulpverlening. Verder zal er nog gekeken worden naar de verdeling van verantwoordelijkheid voor de integrale toegang en de begeleiding. De klachtafhandeling van economisch daklozen en het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap vraagt verfijning.

Hoofdstuk 2. Evaluatie aanpak economische dakloosheid Amstelland '21-'22

Inleiding

In deze evaluatie blikken we terug op de ervaringen die zijn opgedaan in de periode april 2021 tot augustus 2022. In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod:

- Monitoregegevens
- De klanttevredenheid
- De medewerkerstevredenheid
- Bevindingen en knelpunten
- Conclusie

In paragraaf 1.2 werden de volgende twee doelen genoemd:

1. Het bieden van perspectief aan inwoners bij (dreigende) dakloosheid
2. Verdere terugval/teloorgang voorkomen (preventie) en zelfredzaamheid bevorderen

Om goed inzichtelijk te maken of de doelen bereikt zijn, zijn er twee hoofdindicatoren opgesteld:

- | |
|---|
| 1. Basis op orde: minstens 80% van de cliënten geeft in cliëntervaring aan meer grip en rust te ervaren (tevreden/zeer tevreden) |
| 2. Uitstroom: minstens 50% stroomt uit naar een duurzame woonplek in maximaal een jaar en minstens 30% stroomt uit naar een tijdelijke woonplek of sociaal netwerk. |

Daarnaast is het de doelstelling om tot en met 2023 voor 150 economische dakloze inwoners van Amstelland een tijdelijke opvangplaats in de regio te realiseren.

2.1 Monitoregegevens

Van april 2021 tot augustus 2022 hebben 202 inwoners (82 vrouw en 120 man) uit de regio Amstelland gebruik gemaakt van de aanpak economisch dakloosheid. Ongeveer de helft van deze mensen heeft alleen begeleiding ontvangen en de andere helft heeft tevens tijdelijke opvang gekregen binnen de aanpak. Het aantal bewoners per type opvang wordt in Tabel 1 weergegeven.

Tabel 1. Aantal personen opgevangen tot augustus 2022 per type opvang.

Type opvang	Aantal personen
Hotelopvang	53
Passantenpension Graaf Janlaan	23
Passanten pension Bovenkerkerweg	10
Onder de Pannen	11
Parents house	8
Totaal	105

Aanmelding voor de aanpak verloopt via diverse kanalen. De meeste meldingen worden gedaan door de gemeente, vooral door de Sociale teams, daarna Participe/ MaDi, MEE en Sociaal Loket. Verder zijn er ook inwoners die zichzelf aanmelden bij de bureaudienst van De Regenboog Groep.

Helaas zijn de monitorgegevens pas vanaf augustus 2021 goed bijgehouden. Daarom hebben we van het afgelopen jaar in totaal van 138 mensen uitgebreide monitorgegevens. De cijfers geven inzicht in onder meer reden van aanmelding, leeftijd, instroom- en uitstroomgegevens, opvanglocaties, etc. Er zijn verschillende redenen waarom de mensen die zich hebben aangemeld dakloos (dreigen te) worden, de voornaamste reden is een relatiebreuk, zie Figuur 1. De leeftijdsverdeling is redelijk gelijk verdeeld, uitgezonderd de groep 60-plussers, deze is ondervertegenwoordigd, zie Figuur 2.

Instroom- en uitstroomgegevens

In Tabel 2 is weergegeven hoeveel mensen er in totaal zijn ingestroomd in de aanpak. Verder is in deze tabel ook te zien hoeveel mensen er tot augustus 2022 zijn uitgestroomd en waar ze terecht zijn gekomen.

Tabel 2. Instroom- en uitstroomgegevens tot augustus 2022.

	Instroom	Uitstroom	Uitgestroomd naar:			
			Duurzame woonplek	Tijdelijke woonplek	Woonplek bij netwerk	Geen woonplek
Hotelopvang	53	32	53%	31%	7%	9%
Onder de Pannen, Bovenkerkerweg, Parents house	29	16	63%	-	31%	6%
Graaf Janlaan	23	15	67%*	7%	-	26%**

*waarvan 45% is doorgestroomd naar MO/BW of omklapwoning^{2,3}.

**het is niet bekend hoeveel personen hiervan zijn uitgestroomd naar het eigen netwerk.

De verdeling naar herkomstgemeente van de mensen die in totaal zijn opgevangen in een hotel of op de Graaf Janlaan en van de mensen die er nu nog zitten, is te zien in Figuur 3 en 4. Het valt op dat er geen inwoners uit Ouder-Amstel opgevangen worden maar er zijn wel 12 mensen die begeleiding ontvangen (hebben).

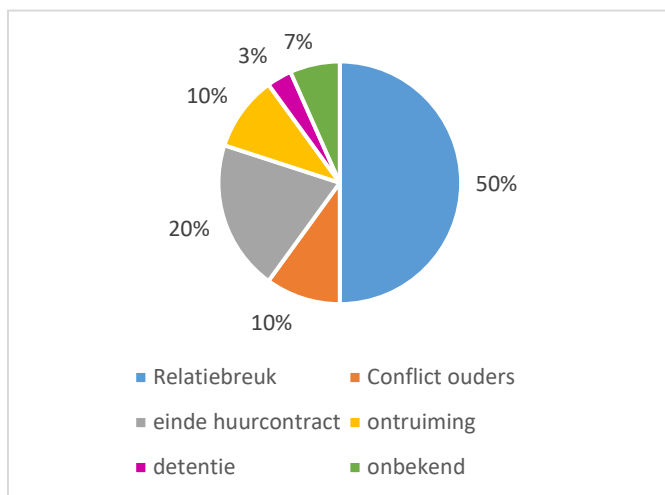
In totaal zijn er 99 aanmeldingen (waarvan 17 jongvolwassenen) gedaan voor het huren van een woonplek bij een van de volgende drie projecten: Onder de Pannen, Bovenkerkerweg en Parents house. Niet iedereen die zich aanmeldt is geschikt voor deze projecten. Een aantal hadden geen binding of zijn doorverwezen naar de Maatschappelijke opvang. Verder heeft er ook een deel een eigen oplossing gevonden of is doorgestroomd naar een andere soort opvang binnen deze aanpak. In totaal hebben we 29 mensen een tijdelijke woonplek kunnen bieden binnen één van deze projecten. De rest staat nog op een wachtlijst en verblijft nog in het eigen netwerk.

In totaal heeft 87% een volgende woonplek kunnen vinden (57% een duurzame woonplek, 18% een tijdelijke woonplek en 12% binnen het eigen netwerk). Voor 13% geldt evenwel dat zij geen vervolg woonplek heeft kunnen vinden, zie Figuur 5.

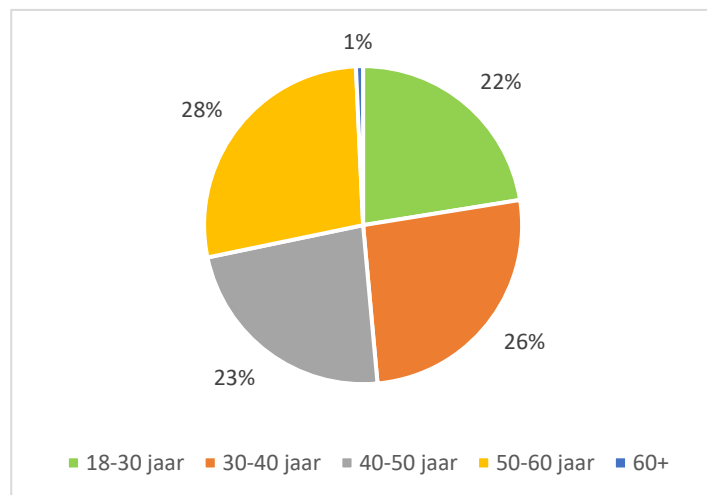
² Een omklapwoning is een reguliere woning (vaak verkregen via een woonurgentie) waarbij een zorgaanbieder een huurcontract afsluit met de verhuurder. Hierbij is het uiteindelijke doel om de woning op termijn over te dragen aan de bewoner.

³ Dit hogere percentage kan verklaard worden doordat op de Graaf Janlaan vaker mensen zijn geplaatst die meerdere problemen hadden. Op deze locatie is namelijk dagelijkse begeleiding aanwezig.

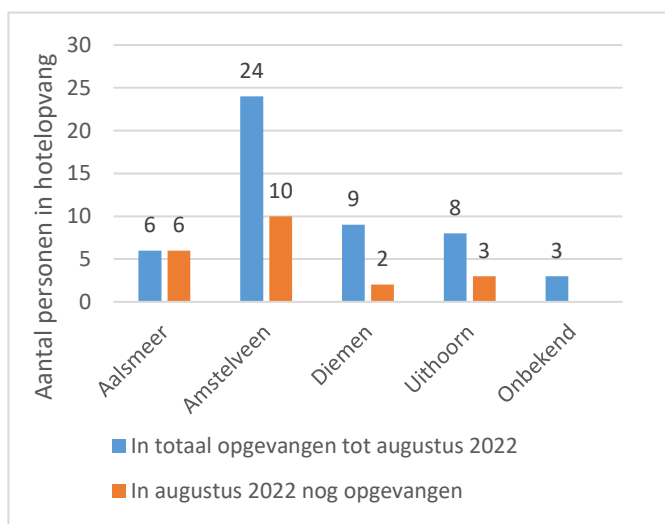
Figuren:



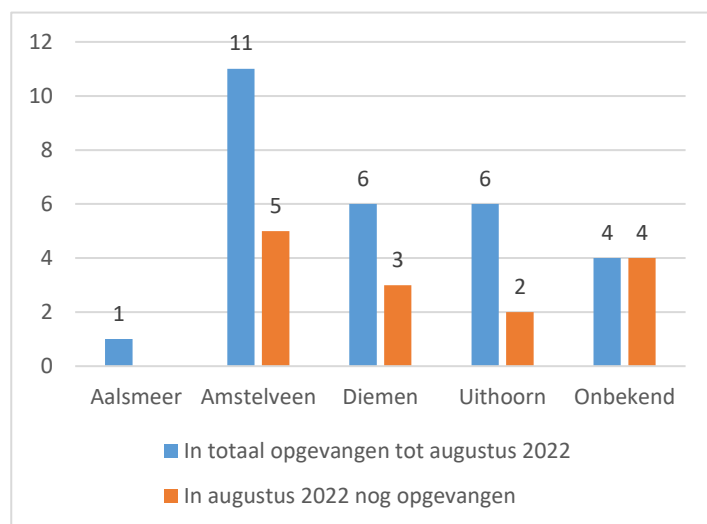
Figuur 1. Redenen dakloosheid.



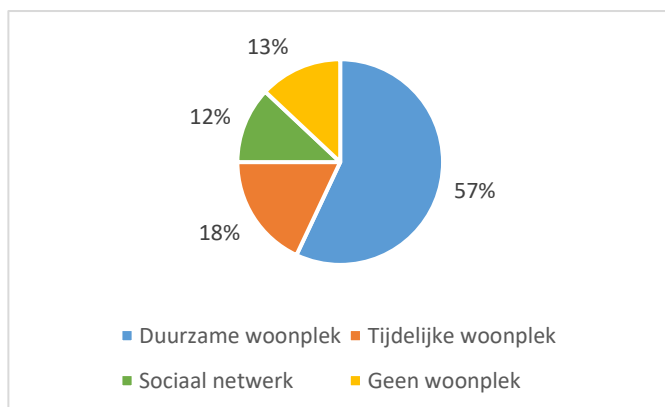
Figuur 2. Leeftijd verdeling van deze aanpak



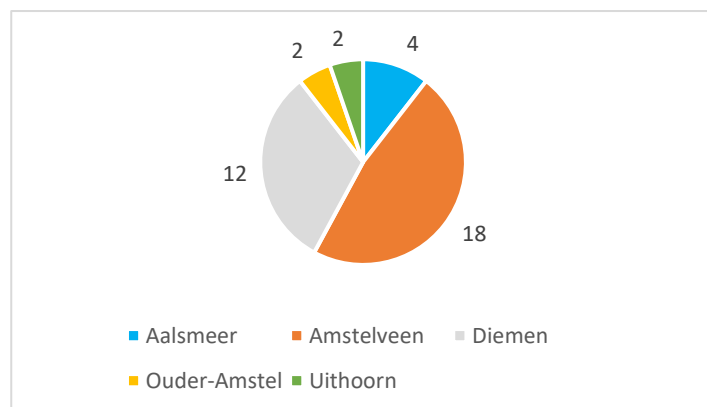
Figuur 3. Verdeling hotelopvang naar herkomst gemeente van inwoners.



Figuur 4. Herkomst inwoners Graaf Janlaan.



Figuur 5. Totaal uitstroom naar type vervolgplek tot 1 augustus.



Figuur 6. Herkomst gemeente gezinnen.

Aanmeldingen gezinnen

Wanneer een ouder met de (woon)zorg voor kinderen zich aanmeldt en minimaal 1 kind heeft, wordt deze aanmelding gezien als een gezin. In de totale aanpak zijn/worden er 38 gezinnen geholpen, zie Figuur 6. Van deze gezinnen hebben in totaal 14 gezinnen zowel opvang als begeleiding gekregen. Tot 1 augustus 2022 zijn er in totaal 17 gezinnen uitgestroomd naar een duurzame woonplek en 3 zijn weer terug gestroomd in het eigen netwerk.

Nog te realiseren plaatsen in 2023

Het is de stellige verwachting dat in 2023 nog meer mensen opgevangen gaan worden. Hiermee wordt invulling gegeven aan het realiseren van de 150 opvangplaatsen. In onderstaande tabel 3 is het aantal verwachte op te vangen personen weergegeven.

Tabel 3. Aantal verwachte op te vangen personen in de regionale aanpak

Locatie	Aantal verwachte opgevangen personen
1. Onder de Pannen	20
2. Parentshouse	6
3a. Passantenpension Graaf Janlaan	28
3b. Passantenpension Bovenkerkerweg	10
3c. Thijsselaan	35*
3d. eengezinswoningen Uithoorn en Amstelveen	8
4. Hotelaanpak doorlopend	± 50
Totaal	± 157⁴

* Thijsselaan voor de duur van 5 jaar, tot en met 2027

2.2 Klanttevredenheid onderzoek

In de periode juni en juli 2022 is een klanttevredenheid onderzoek uitgevoerd. In totaal hebben ongeveer 60 mensen uit Amstelland een vragenlijst ontvangen. Van deze mensen hebben er 29 de vragenlijst beantwoord (respons van 50%). Hiervan ontving 79% tijdelijke opvang en begeleiding en 21% ontving alleen begeleiding.

Uitkomsten

De uitkomsten van het klanttevredenheid onderzoek laten een positief beeld zien. Op bijna alle vragen werd aangegeven dat de respondenten tevreden zijn, zie Figuur 7. Er heerst met name tevredenheid over de tijdelijke opvangplek waardoor meer rust en zekerheid over de toekomst wordt ervaren. Opvallend waren de hoge scores op de snelle start van de begeleiding na de intake en de positieve ervaring met de begeleiding. De begeleiding heeft vooral geholpen bij het vinden van een briefadres (26%), mentaal welbevinden (18%), werk (13%) en inkomen (12%), en andere dingen (23%; e.g. toeleiding naar meer zorg, verkrijgen van algemene informatie over situatie op de woningmarkt). 100% van de respondenten gaf aan meer structuur te ervaren en 86% gaf aan meer rust te ervaren binnen de aanpak. De laagste score is gegeven op de stelling 'ik heb (meer) zicht op een andere woonoplossing door de tijdelijke opvangplek en/of begeleiding'. De meeste mensen hadden voordat ze dakloos werden een (tijdelijke) eigen (huur)woning of woonden bij hun ouders. 72% van hen is alleenstaand.

⁴ Naast deze plekken komen er nog 30 tijdelijke woonplekken in Ouder Amstel. Deze plaatsen tellen niet mee in de doelstelling van 150 omdat ze gerealiseerd/gefinancierd zijn uit andere middelen.

Quotes klanttevredenheidsonderzoek

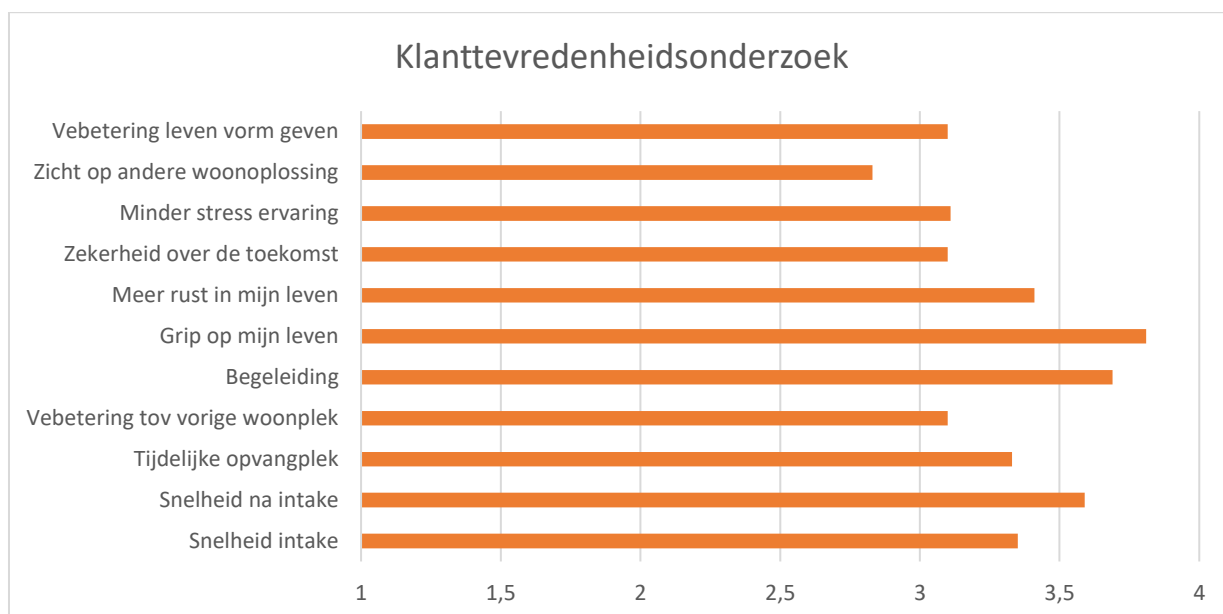
'Zaken die direct geregeld moeten worden (inkomen en onderdak) worden gelijk in gang gezet.

Goed contact met de begeleider. Er wordt zorgvuldig gekeken naar de cliënten.

De begeleider weet beter dan ik waar ik moet zijn.

Als ik vragen heb kan ik altijd bellen voor een afspraak.

De steun wordt serieus genomen en er is tijd om je problemen op te lossen'.



Figuur 7. Weergave van de gemiddelde scores op het klanttevredenheidsonderzoek (1 = zeer ontevreden, 2 = ontevreden, 3 = tevreden, 4 = zeer tevreden).

2.3 Medewerkerstevredenheid onderzoek

Naast een klanttevredenheid onderzoek is er ook aan medewerkers die betrokken zijn bij deze aanpak (i.e. hulpverleners en beleidsmedewerkers van de gemeente) gevraagd hoe zij de aanpak ervaren en welke verbeterpunten zij eventueel zien. Hieronder volgt een korte samenvatting van de uitkomsten.

Tevredenheid aanpak

Over het algemeen geven zowel hulpverleners als beleidsmedewerkers de huidige aanpak gemiddeld een 7.5. Ze vinden dat we goed op weg zijn en veel kennis hebben opgedaan in de afgelopen tijd. Zowel hulpverleners als beleidsmedewerkers denken dat economische daklozen geholpen worden door de huidige aanpak. Vooral de begeleiding wordt gezien als een positief punt. Tegelijkertijd is er nog ruimte voor professionalisering en doorontwikkeling. Een aantal punten die hierbij genoemd zijn:

- Er zijn meer alternatieven nodig voor de opvang van gezinnen.
- Er is een gebrek aan noodopvang.
- Onder De Pannen moet nog worden ingeregeld bij meerdere gemeenten.
- Als de Graaf Janlaan locatie medio 2023 sluit is er in de gehele regio geen geschikte gezinsopvang-locatie meer. De enige opvangmogelijkheid voor gezinnen zijn dan hotelkamers, wat geen adequate opvang voor gezinnen is.

Samenwerking binnen regio Amstelland

Over het algemeen wordt door zowel hulpverleners als beleidsmedewerkers de samenwerking als goed beoordeeld, al is er sprake van een hoge werkdruk die de samenwerking soms in de weg zit. Daarnaast hebben de gemeenten soms verschillende zienswijzen. Er is behoefte aan een eenduidige visie voor economisch daklozen in Amstelland. Ook ontbreekt het nog aan een heldere regionale besluitvormingsstructuur.

Behoefte aan duidelijke afspraken binnen de aanpak

De aanpak is nog niet uitgekristalliseerd. Zowel hulpverleners als beleidsmedewerkers geven aan dat er nog duidelijkere afspraken gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld op het regievraagstuk, en dat deze afspraken ook vastgelegd moeten worden. Ook op het vlak van opdrachtnemer- en opdrachtgeverschap (gemeente en aanbieders) zijn aanvullende afspraken nodig.

2.4 Bevindingen en knelpunten in de praktijk

Uit onder meer het medewerker tevredenheid onderzoek kwamen een aantal bevindingen en knelpunten naar voren. Gebleken is dat de aanpak economische daklozen een complexe zaak is, vooral vanwege het geringe aantal woningen. De knelpunten, - en hoe deze aan te pakken -, krijgen een plek in het nog op te stellen plan van aanpak economische dakloosheid. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen en knelpunten beschreven.

Bevindingen

1. Diverse doelgroep

In de praktijk blijkt dat de groep economisch dak- en thuislozen zeer divers is. Het gaat met regelmaat ook over mensen met weinig middelen (weinig inkomen, kapitaal, netwerk), met lichte of zwaardere ondersteuningsvragen. Zo behoren inwoners met lichte verslavings- of psychiatrische problematiek, die met ondersteuning wel in staat zijn om een eigen huishouden te voeren, ook tot de groep zelfredzame economisch daklozen. Ook is er een (deels) onzichtbare groep economisch daklozen; namelijk niet iedere economisch dakloze klopt aan bij de gemeente of andere instanties.

2. Ook in krimpgebieden steeds minder kans van slagen op een woning

De begeleiding van de economisch daklozen richt zich, naast zoeken binnen het eigen sociale netwerk, tevens op het zoeken naar een woning of een kamer buiten de Randstad. Echter, zelfs met een breed zoekprofiel lukt het niet altijd om een woning te vinden. De economisch dakloze inwoners kunnen ook zoeken naar een kamer, vaak bij iemand in huis. Een kamer is echter vaak net zo duur als een volledige woning (in de sociale sector) en men heeft minder privacy. Maar deze mogelijkheden buiten de Randstad zijn er wel. Voor veel dakloze inwoners is het moeilijk te accepteren dat wonen buiten de Randstad de enige reële optie is. Dit veroorzaakt ook weer stress en weerstand.

3. Aanpak economisch dakloosheid is geen oplossing voor woningnood of wachtlijsten

In deze pilot ondersteunen we economisch dakloze inwoners gedurende één jaar. Niet alle economisch dakloze inwoners zullen na dit jaar een duurzame vervolgoplossing gevonden hebben of een verblijf binnen het eigen netwerk. Wie er niet in slaagt - ondanks de begeleiding - om een woonplek te vinden, staat na een jaar feitelijk weer met lege handen. Dat stelt

ons voor een dilemma: we willen dakloosheid voorkomen en willen tegelijkertijd dat er een prikkel is voor uitstroom naar een reguliere woonplek. Maar wat als dat niet lukt? Gezien de schaarste op de woningmarkt is het de vraag hoe realistisch het is om een andere woning te kunnen vinden binnen één jaar. Dat zorgt ervoor dat de aanpak niet altijd succesvol is. Daarnaast hebben we te maken met wachttijden voor de MO/BW. Deze aanpak kan dit knelpunt niet oplossen via een tijdelijke woonplek. De personen die door moeten stromen naar MO/BW hebben meer gespecialiseerde begeleiding nodig, die wij in deze aanpak niet kunnen bieden.

Knelpunten

1. Te weinig geschikte opvangplekken beschikbaar, met name voor gezinnen.

Er zijn te weinig geschikte opvangplekken beschikbaar, in het bijzonder voor gezinnen. Er is een trend zichtbaar dat er steeds meer aanmeldingen voor gezinnen komen, waarvoor op dit moment niet genoeg geschikte plekken zijn. De gezinnen worden vaak opgevangen op locatie Graaf Janlaan. Echter, de Graaf Janlaan sluit per augustus 2023. Een minder aantrekkelijk alternatief zijn de hotels. Het is met name voor gezinnen met kinderen belangrijk dat zij kunnen koken en de was kunnen doen, wat onmogelijk is op een hotelkamer.

In 2023 komen er nieuw gerealiseerde woonvoorzieningen bij. De capaciteit voor tijdelijke opvang voor gezinnen blijft voorlopig echter een knelpunt. Om dat op te lossen moeten er 10 tijdelijke woonplekken voor gezinnen in de regio gerealiseerd worden. Met de komst van de nieuwe woonvoorzieningen verwachten we wel genoeg plaatsen te hebben voor alleenstaanden, (ca. 60 woonvoorzieningen).

2. Onduidelijkheden over de middelen voor deze aanpak na 2023

De incidentele Blokhuismiddelen voor de aanpak van dak- en thuisloosheid lopen tot en met 2023. Het is nog niet duidelijk of deze middelen structureel gaan worden. Ook is nog niet duidelijk hoe de toekomst van deze aanpak zich verhoudt tot de uitvoering van de maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

2.5 Conclusie

Samenvattend kunnen we concluderen dat de aanpak economische dakloosheid in een behoefte voorziet en successen oplevert. De aanpak die in de praktijk is ontwikkeld, laat echter ook zien dat er behoefte is aan meer kaders in beleid en uitvoering. Tevens zijn er nog een aantal hardnekkige knelpunten, waarvan de belangrijkste het gebrek aan woningen in de regio, en ook daarbuiten.

De aanpak economische dakloosheid kent twee hoofddoelstellingen:

1. Het bieden van perspectief aan inwoners bij (dreigende) dakloosheid
2. Verdere terugval/ teloorgang voorkomen (preventie) en zelfredzaamheid bevorderen

Wanneer we de monitorgegevens en de uitkomsten van het klanttevredenheid onderzoek als uitgangspunt nemen, kunnen we op basis van de twee hoofdindicatoren (minstens 80% van de cliënten geeft aan meer grip en rust te ervaren, minstens 50% stroomt uit naar een duurzame woonplek in

maximaal een jaar en minstens 30% stroomt uit naar een tijdelijke woonplek of sociaal netwerk) concluderen we dat beide doelen zijn behaald.

De economische dakloze personen die gebruik maakten van de aanpak geven aan meer rust en minder stress te ervaren, zijn tevreden over de tijdelijke opvang en zijn erg tevreden over de ontvangen begeleiding. Uiteindelijk heeft 87% een volgende woonplek kunnen vinden, zie Figuur 6.

Vanuit het landelijk plan van Aanpak Dakloosheid heeft Amsterdam voor 2020 en 2021 middelen toegerekend gekregen. De Amstellandgemeenten hebben hier eenmalig een bedrag van 4 miljoen uit ontvangen van Amsterdam, de zgn. Blokhuismiddelen. De gemeente Amsterdam heeft als doel gesteld voor de Amstelland gemeenten om met deze middelen in drie jaar tijd 150 (dreigende) economische dak- en thuislozen tijdelijk op te vangen mét begeleiding. Tot 1 augustus 2022 zijn er 105 economische dakloze inwoners opgevangen op een tijdelijke woonplek. In 2023 zullen er naar schatting nog 50 mensen extra worden opgevangen. Kortom, de verwachting is dat deze doelstelling in 2023 gehaald zal worden.

Deze evaluatie laat zien dat de pilot zijn meerwaarde heeft bewezen. Er is daarom een grote wens de regionale aanpak van economisch daklozen voort te zetten. Daarvoor is het nodig om beleid verder te ontwikkelen en vast te stellen. Een volgende stap hierin is het opstellen van een plan van aanpak en een beleidsplan voor de periode 2024 en verder. Deze worden in 2023 opgeleverd.